

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาได้เผยแพร่และเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกโดยเฉพาะในแถบเอเชีย
ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติเป็นเวลานานมาแล้ว เช่น ประเทศไทย พม่า
ศรีลังกา ลาว เขมร การที่พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองไปในดินแดนต่าง จากแหล่งเดิมคือ
ประเทศอินเดีย หรือที่เรียกกันว่า “ดินแดนแห่งชมพูทวีป” ก็เพราะอาศัยเหล่าสมณทูตต่างๆ ได้
ช่วยกันออกประกาศเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาให้ประชาชนในดินแดนต่างๆ มีศรัทธา
เลื่อมใสยอมรับนับถือ และปฏิบัติตาม พระพุทธศาสนาได้ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมของท้องถิ่น
นั้นๆ จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาในแบบของประเทศนั้นๆ เช่น พุทธศาสนาใน
ประเทศไทย พุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา หรือพระพุทธศาสนาในประเทศจีน เป็นต้น

ตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว จะมีคัมภีร์หรือเรื่องราวที่กล่าวถึง พระเป็นเจ้า หลักธรรมคำ
สอนของศาสนานั้นๆ เช่น บทสวดในคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกของ
ศาสนาพุทธ หรือคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์ เป็นต้น วรรณกรรมเหล่านี้ล้วนเกิดมาจากศรัทธา
และความเชื่อในทางศาสนาแล้วได้นำมาถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตาม ดังนั้น จึงเกิดการ
บันทึกและประพันธ์เรื่องราวความเชื่อเหล่านั้นสืบต่อกันมาจนกลายเป็นวรรณกรรมประเภทต่างๆ
ที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาที่จะทำให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบถึงความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์
ภาษา ศิลปวัฒนธรรมและที่สำคัญคือ หลักธรรมคำสอนที่มาจากศาสนา ที่มุ่งสอนให้ผู้สนใจได้
ศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางที่ท่านเหล่านั้นได้ปฏิบัติมา

วรรณกรรมชาดกเป็นนิทานที่คนไทยรู้จักกันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทศชาติ
ชาดก อันเป็น ๑๐ ชาดกสุดท้ายก่อนที่จะบรรลุธรรมเป็นพระพุทธเจ้า มีผู้นิยมนำมาอ่านและฟังกันมากนับ
แต่สมัยโบราณมาแล้ว ต่อมาเมื่อมีผู้สนใจค้นคว้าได้นำมาแต่งเป็นสำนวนท้องถิ่นของตนเองเพื่อให้
เข้าใจเนื้อหาสาระของเรื่องได้ง่าย เมื่อมีการเทศน์หรืออ่านวรรณกรรมเรื่องนี้แล้วย่อมเกิดความ
ซาบซึ้งบันเทิงใจ นอกจากนี้ ผู้ฟังยังศรัทธาตัวเอกของเรื่องทีกล่าวว่าพระโพธิสัตว์คือ ชาติปาง
ก่อนของพระพุทธเจ้า จึงมักจะจดจำพฤติกรรมและจริยวัตรมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต หรือ

นำมาอบรมบุตรหลานของตน อันจะนำพาให้สังคมเกิดความสงบสุขจึงได้เกิดการถ่ายทอดหรือ
แปลจากภาษาบาลีเป็นสำนวนท้องถิ่นต่างกันไป

วิรุณบัณฑิตชาดกในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิบาตชาดก หรือที่รู้จักกันดีว่า
เป็นเรื่องที่ ๕ ในกลุ่มทศชาติชาดกหรือชาดกชุดพระเจ้าสิบชาติที่แสดงการบำเพ็ญบารมี ๑๐
ประการของพระองค์ตามลำดับก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็น
วิรุณอมาตย์นั้นดำรงตำแหน่งเป็นราชบัณฑิตประจำราชสำนักของพระเจ้าธนัญชัยโกรพยราชเป็นผู้
ที่พระราชพา และประชานรักใคร่เคารพนับถือมาก เป็นผู้ที่แสดงธรรมได้ไพเราะจนทำให้พระนาง
วิมลาทวีไกรพิง จึงแกล้งเป็นไข้ต้องนำหัวใจของวิรุณบัณฑิตมาให้จึงจะหาย นางอิรันทิดเป็นลูก
สาวประกาศจะยอมเป็นภรรยาแก่ผู้ที่นำหัวใจมาให้ ปุณณกยักรับอาสาและได้ไปทำพนันเล่นสกา
กับพระเจ้าธนัญชัยโกรพยราช ในที่สุดพระราชพาแพ้ ปุณณกยักรับชิงลูกขอดัว วิรุณบัณฑิต พระราชพา
จะไม่พระราชทานก็เกรงเสียสัตย์ พระองค์ตรัสถามวิรุณบัณฑิตยิ่งกว่าทรัพย์สินเงินทองใดๆ ทรง
หน่วงเหนี่ยวด้วยประการต่างๆ แต่ก็ตกลงกันไปได้ถามให้ วิรุณบัณฑิตตัดสินใจ วิรุณบัณฑิตก็ตัดสินใจ
ให้รักษาสัตย์ คือตนเองยอมไปกับยักษ์ วิรุณบัณฑิตถูกมุงร้ายหมายชีวิตหลายต่อหลายครั้งแต่ก็รอด
มาได้ทุกครั้ง สุดท้ายวิรุณบัณฑิตจึงได้แสดง สาธุธรรม ๔ ประการว่า “พึงเดินตามบุคคลผู้ปฏิบัติ
ดีไว้ก่อน, อย่าเฝ้าฝ่ามืออันเปียก-ชุ่ม, อย่าประทุษร้ายมิตรและอย่าตกอยู่ใต้อำนาจอิสตรีหรือคนไม่
มีสติ” จนปุณณกยักรู้สึกเลื่อมใสยอมรับในความซื่อสัตย์และสำนึกผิด ต่อมาได้นำวิรุณบัณฑิตไปเมือง
นาคเพื่อแสดงธรรมแก่ พระนางวิมลาทวี ในที่สุดก็ได้กลับสู่กรุงอินทปัตถ์ มีการฉลองรับขวัญกัน
เป็นการใหญ่

การศึกษาเรื่องวิรุณบัณฑิตชาดกนอกจากจะทราบเรื่องราวต่างๆ และหลักธรรมที่ปรากฏ
ในวิรุณบัณฑิตแล้วยังสามารถทราบถึงคุณค่าของหลักธรรมที่จะนำมาปฏิบัติในสังคมไทยได้เป็น
อย่างดี อนึ่ง จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทำให้ทราบว่า บรรดาชาดกทั้ง ๑๐ เรื่องใน มหานิบาตชาดก
นี้ มีผู้ทำการวิจัยไปแล้ว ๔ เรื่องคือเวสสันดรชาดก, มโหสถชาดก, สุวรรณสามชาดกและเทมียชาดก
ยังเหลืออีก ๖ ชาดก ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องวิรุณบัณฑิตชาดกนั้นมีคุณค่าต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่งดังกล่าว
มาแล้ว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องวิรุณบัณฑิตชาดกทั้งในแง่ของความเป็นมา
หลักธรรมต่างๆ ในเรื่องนี้รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติตามหลักสัจจะที่ปรากฏในวิรุณบัณฑิตชาดก

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความเป็นมาของวิสุทธิบัณฑิตชาดก

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวพันและปฏิบัติในวิสุทธิบัณฑิตชาดก

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาความสำคัญของหลักสัจจะกับการประกอบอาชีพในสังคม

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหามุ่งศึกษาตามกรอบวัตถุประสงค์คือ ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับวิสุทธิบัณฑิตชาดกในแง่ของความเป็นมา ความสำคัญ กำเนิด องค์ประกอบ เนื้อหาสาระ เป็นต้น รวมทั้งหลักธรรมที่เกี่ยวพันต่อหลักสัจจะที่ปรากฏในวิสุทธิบัณฑิตชาดก และ ความสำคัญของหลักสัจจะในการประกอบอาชีพในสังคม

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเอกสารผู้วิจัยจะสืบค้นจากเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น โดยยึดตามพระไตรปิฎกทั้งภาษาไทยและภาษาบาลีจากชุดพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) เช่น วรรณคดี และประพันธ์ต่างๆ รวมทั้งงานเขียนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาซึ่งได้ค้นคว้ารวบรวมไว้บ้างแล้วนำมาเอาข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์เพิ่มเติมด้วยความคิดของผู้วิจัย

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ความเป็นมาของวิสุทธิบัณฑิตชาดกมีอย่างไร

๑.๔.๒ หลักธรรมที่เกี่ยวพันและปฏิบัติในวิสุทธิบัณฑิตชาดกมีอย่างไร

๑.๔.๓ ความสำคัญของหลักสัจจะกับการประกอบอาชีพในสังคมเป็นอย่างไร

๑.๕ คำจำกัดความของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

วิสุทธิบัณฑิตชาดก หมายถึง พระโฆสิตศัสด์เสวยพระชาติเป็นวิสุทธิบัณฑิตอำมาตย์ผู้ถวายคำแนะนำประจำราชสำนัก พระเจ้าธนัญชัยโกกรัพรราชพระราชของกรุงอินทปัตถ์

ชาดก หมายถึง ผู้เกิด คือเล่าถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงเวียนว่ายตายเกิด ถู้อาการกำเนิดในชาติต่างๆ ได้พบปะผจญกับเหตุการณ์ดีบ้างชั่วบ้าง แต่ก็ได้พยายามทำความดีติดต่อกันมาก

บ้างน้อยบ้างตลอดมา จนเป็นพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้ายกล่าวอีกอย่างหนึ่ง จะถือว่า เรื่องชาดกเป็น วรรณกรรมแห่งการบำเพ็ญคุณงามความดี ของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ก็ได้

ปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่ว ปรีชาหยั่งรู้เหตุผล ความรู้เข้าใจชัดเจน ความรู้เข้าใจ หยั่งแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ ความรอบรู้ในกองสังขารมองเห็นตามเป็นจริง^๑

การบำเพ็ญบารมี หมายถึง การทำความดีด้วยความตั้งใจปฏิบัติอย่างยิ่งยวดเพื่อ บรรลุจุดหมายอันสูงสุด^๒

การปฏิบัติตามหลักสัจจะ หมายถึง การเข้าใจสภาพแท้จริงของมนุษย์และ ธรรมชาติที่มีอยู่ปรากฏอยู่จริงแล้วดำเนินชีวิตไปตามสภาพนั้น ความเข้าใจธรรมชาติผิดไปจาก ความจริง จะทำให้หลงคิดวัตถุดิบของต่างๆ ทำให้เห็นผิดเป็นถูก ทำให้เกิดความขัดแย้งกันในเรื่อง ความคิดและนำไปสู่การวิวาทต่อสู้กัน แก่งแย่งทะเลาะวิวาทกันทั้งในเรื่องวัตถุธาณะ เกียรติยศ ชื่อเสียงถ้าคนเราเข้าใจในหลักความจริง หรือที่เรียกว่า สัจจะ แล้วเว้นจากตัณหา มานะและทิฐิที่ผิด ดำเนินชีวิตด้วยความรู้สึกว่ามีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน เว้นจากความโลภ ความโกรธ ความหลง และมองเห็นทุกคนเป็นเพื่อนทุกข์ที่ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งสิ้น คือมองเห็นสัจจะความจริงที่มีอยู่ในสภาวะทั้งปวง เท่านั้นโลกก็เกิดความสงบสุขได้^๓

โพธิสัตว์ หมายถึง ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งกำลังบำเพ็ญบารมี^๔

อิทธิพลต่อสังคมไทย หมายถึง ผลกระทบของวิบุรณจิตชาดกที่ทำให้สังคมได้ เปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ในรูปแบบการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางสังคม ทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม และการศึกษา

สัจจะ หมายถึง ความสัตย์จริง เช่น จะทำอะไรจะพูดจะคิดอะไรก็ทำจริงไม่หลอกลวง

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๖-๑๓๗.

^๓ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธธรรม ภาค ๑ ตอนที่ ๑-๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์-มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๕๕๔.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๗.

๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท” เกี่ยวกับความหมายของคำว่าบารมีในพระไตรปิฎก อรรถกถา และปกรณ์พิเศษ ความหมายของคำว่าบารมีในคัมภีร์พุทธศาสนาในประเทศไทยและอิทธิพลความคิดเรื่องบารมีในวัฒนธรรมไทย^๕

๑.๖.๒ สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร กล่าวไว้ในหนังสือหลักพุทธศาสนา เกี่ยวกับ “สังจะว่า หลักอริยสัจ เป็นหลักสังขารที่สรุปรวมพระพุทธศาสนาทั้งหมด เมื่อเข้าใจหลักอริยสัจดีแล้วก็เข้าใจหลักธรรมอื่นๆ ได้โดยง่าย อริยสัจแปลว่าความจริงอันประเสริฐ เป็นทางสายกลางเป็นทางนำไปสู่ความจริง ในอริยสัจทุกข้อโดยครบถ้วนบริสุทธิบริบูรณ์ วิชาและความรู้นี้เกิดขึ้นเองแก่พระพุทธเจ้า ไม่มีใครเป็นครูอาจารย์มีเฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้นพระมหาจุฬาลงกรณ ฐิตฺตมฺหาโร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความกล้าหาญทางจริยธรรมในการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในทศชาติชาดก” ผลการวิจัยพบว่า พระโพธิสัตว์ทั้งสิบองค์ได้มีความกล้าหาญมุ่งมั่นในการบำเพ็ญบารมีของตนเป็นอย่างยิ่งแม้ต้องเผชิญกับความยากลำบากอย่างที่สุด การที่พระโพธิสัตว์มีความกล้าหาญในการเผชิญกับความยากลำบากเพราะมีความต้องการที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้าเป็นแรงจูงใจ แม้ว่าการกระทำของพระโพธิสัตว์บางโอกาสจะเป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางศีลธรรม แต่พระโพธิสัตว์ก็สามารถดำรงตนอยู่ในการบำเพ็ญบารมีอย่างมั่นคง และคุณธรรมสำคัญที่ทำให้พระโพธิสัตว์มีความกล้าหาญในการบำเพ็ญบารมีได้อย่างต่อเนื่อง คือ ปัญญา และกรุณา รวมทั้งความอดทนไม่หวั่นไหวและความเพียรพยายาม^๖

๑.๖.๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในหนังสือพุทธธรรม ถึง การแยกสังจะ ในคัมภีร์ฝ่ายอภิธรรมหรือความจริง เป็น ๒ ระดับ คือ ๑) สมมติสังจะ ความจริงโดยสมมติ (เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ไวหารสังจะ ความจริงโดยไวหาร หรือโดยสำนวนพูด) คือจริงตามมติร่วมกันตามที่ได้ตกลงกันไว้ หรือยอมรับร่วมกันเป็นเครื่องมือสื่อสาร พอให้สำเร็จประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น คน สัตว์ คนดี คนชั่ว โด่จะแก้อี้ หนังสือ เป็นต้น ตัวอย่างที่พอเทียบให้เห็นเค้า เช่น ภาษาสามัญพูดว่า น้ำ ว่าเกลือ เป็นต้น ๒) ปรมัตถสังจะ ความจริงโดยปรมัตถ์ คือจริงตาม

^๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, “ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔).

^๖ พระมหาจุฬาลงกรณ ฐิตฺตมฺหาโร, “ความกล้าหาญทางจริยธรรมในการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในทศชาติชาดก”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖).

ความหมายสูงสุด ตามความหมายแท้ อย่างยิ่ง หรือ ตามความหมายแท้ขึ้นสุดท้ายที่ตรงตามสภาวะ และเท่าที่พอจะกล่าวถึงได้ หรือพอจะยังพูดให้เข้าใจกันได้ เพื่อสำหรับให้เกิดความรู้ความเข้าใจเท่าทันความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย คือ การหยั่งรู้สัจธรรม ที่จะทำให้เกิดความยึดติดถ้อยมั่นหลงผิดทั้งหลายสลายหมดไป ทำให้ว่างใจวางทำที่ต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง หลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์ มีจิตใจเป็นอิสระปลอดโปร่ง ผ่องใส เบิกบาน มีความสุขที่แท้จริง เช่น นามธรรม รูปธรรม เวทนา สัญญาสังขาร วิญญาณ หรือจิตเจตสิก^๓

๑.๖.๔ พ.อ. ปิ่น มุกขนันต์ กล่าวไว้ในหนังสือตอบบาทหลวงว่า “สัจธรรมมีความหมายเป็นสองอย่าง คือ หมายถึงความจริงก็ได้ หมายถึงคำสอนที่แสดงความจริงก็ได้ เพราะกฎเกณฑ์ใดเป็นความจริง คือเป็นกฎเกณฑ์ที่แน่นอน กฎเกณฑ์นั้นก็เรียกว่าสัจธรรม เช่นความตายเป็นของจริงแท้ ความตายก็จัดว่าเป็นสัจธรรมอันหนึ่งได้ คำสอนที่แสดงความจริง คือ คำสอนที่ถึงขั้นเป็นสัจธรรม จะต้องเป็นความจริงอยู่เสมอ แน่นอนตามนั้น ไม่มีการกลับกลอกยกยอกย้อน”^๔

๑.๖.๕ พระมหาจรัส เขมโขโต ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาเชิงเปรียบเทียบแนวความคิดทางจริยศาสตร์” พบว่า“สัจจะ คือหลักการหรือธรรมชาติของสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่ และเป็นจริงตามหลักของสังขตธรรมและอสังขตธรรม ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต คือมีธาตุหรือสภาวะของมันเอง เช่น อารพุกธาตุ ธาตุแห่งความเริ่มต้น นิกกมธาตุ ธาตุแห่งความเสื่อม ปรกกมธาตุ ธาตุแห่งความบากบั่น ถามธาตุธาตุแห่งพลัง ฐิติธาตุ ธาตุแห่งความดำรงไว้ อุปกมธาตุ ธาตุแห่งความพยายาม ธาตุเหล่านี้เป็นสภาวะที่มีอยู่ตามธรรมชาติของมันเองในลักษณะที่เรียกว่า ชัมมฐิติ ชัมมนิยาม”^๕

๑.๖.๖ รองศาสตราจารย์ประทีป ขุมพล ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : ศึกษากรณีความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม” กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า นิบาตชาดก ที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังและจิตรกรรมที่ปรากฏบนแผ่นหินหรือพระพุทธรูปเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาจากพระไตรปิฎกซึ่งอยู่ในหมวดพระสุตตันตปิฎกขุททกนิกาย ซึ่งมี ๕๔๗ เรื่อง ซึ่งเรื่องที่แพร่หลายในประเทศไทย ที่รู้จักกันทั่วไปคือเรื่องในทศชาติหรือที่เรียกว่านิบาตชาดก ๑๐ เรื่อง และเป็นที่ยอมรับกันมากได้แก่ เรื่องพระมหาชาติหรือเรื่องพระเวสสันดรอันเป็นพระชาติท้ายสุดของพระโพธิสัตว์ ปรากฏในวรรณคดีไทยที่แต่งขึ้นในสมัยอยุธยา

^๓ พระธรรมปิฎก, (ประยุทธ์ ปยุโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑.

^๔ ปิ่น มุกขนัน, **ตอบบาทหลวง**, (กรุงเทพ มหานคร: โรงพิมพ์กมลการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๕๖.

^๕ พระมหาจรัส เขมโขโต, “การศึกษาเชิงเปรียบเทียบแนวความคิดทางจริยศาสตร์”, **วิทยานิพนธ์ศาสนาสตวรรษมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕).

ตอนต้นคือมหาดิคำหลวง ซึ่งต่อมามีการแต่งเป็นคำประพันธ์อื่นๆ เช่น แต่งเป็นคำกาพย์ เป็นร่ายยาว เป็นต้น และเป็นที่นิยมมาเทศน์จนกลายเป็นประเพณีการเทศน์มหาชาติอันเป็นที่นิยมมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว เมื่อมาถึงสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ก็เป็นที่นิยมกันแพร่หลายกันมากขึ้น จนเป็นเรื่องที่จำเป็นที่สุดในความเชื่อของคนไทยที่ต้องฟังเทศน์มหาชาติเรื่องมหาเวสสันดร เพราะเกี่ยวข้องกับความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์และพระศรีอาริยมตไตรย์ จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นนี้^{๑๐}

๑.๖.๓ สุชีพ ปุณฺณภาพ กล่าวไว้ในหนังสือศาสนาเปรียบเทียบ กล่าวว่าความจริงโดยทั่วไปมีอยู่ด้วย ๔ ประการ คือ

(๑) สมมุติสัจจะ หมายถึง ความจริงที่มนุษย์สมมุติขึ้น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกัน เช่น เราสมมุติและยอมรับกันว่ามีลักษณะเป็นของเหลว เป็นต้น

(๒) สภาวะสัจจะ หรือ ความจริงโดยสภาวะ คือ ความจริงที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจนสามารถรู้ความจริงระดับลึกลงไป เช่น คำว่า น้ำ เป็นความจริงขั้นสมมุติสารประกอบที่ประกอบด้วยไฮโดรเจน ๒ ปริมาณ รวมกับออกซิเจน ๑ ปริมาณ นั้นเป็นความจริงขั้นสภาวะ

(๓) อันติมสัจจะ คือ ความจริงขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นความจริงที่ได้จากการวิเคราะห์วิจัยจนถึงที่สุดแล้ว เช่น ความจริงเกี่ยวกับชีวิต เกี่ยวกับความดี ความชั่ว เป็นต้น

(๔) อริยสัจจะ หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคซึ่งความรู้ดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นความรู้ในขั้นปัญญา แต่พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจผิด คิดว่าอริยสัจจะขั้นสูงสุด เป็นความจริงของพระอริยเจ้า คิดว่าคนธรรมดาจะไม่มีโอกาสที่จะรู้ได้ จึงทำให้พากันละเลยแก่นของคำสอนเรื่องนี้เสีย

๑.๖.๔ แสง จันทรงาม กล่าวไว้ในหนังสือ อริยสัจ ๔ ว่า “สัจจะ คือความจริงเป็นคุณธรรมที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ต่อมวลมนุษย์ เมื่อรู้สัจจะแล้วก็นำเอามาประยุกต์ใช้กับชีวิตทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ดีขึ้นนักวิชาการทั้งหลายก็คือนักค้นหาสัจจะนั่นเอง นักวิทยาศาสตร์คือผู้ค้นหาสัจจะของสสารพลังงานนักสังคมศาสตร์คือผู้ค้นหาสัจจะของมนุษย์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นนักค้นหาสัจจะในดวามมนุษย์เหมือนกัน พระองค์ได้ทรงพบสัจจะประเภทหนึ่ง ได้ทรงนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต และได้ทรงพบกับประโยชน์อันมหาศาล”^{๑๑}

^{๑๐} รองศาสตราจารย์ประทีป ขุมพล, จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : ศึกษากรณีความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่มีความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑๒.

^{๑๑} สุชีพ ปุณฺณภาพ, ศาสนาเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาการ, ๒๕๓๕), หน้า ๒๕.

๑.๖.๕ วสิน อินทสระ กล่าวไว้ในหนังสือ “สวรรค์ นรก บาป บุญ ในพุทธศาสนา เกี่ยวกับสัจจะว่า “สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนตรงแท้ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามอารมณ์ นี่เป็นกิจอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ เป็นสิ่งที่จะต้องทำตลอดชีวิต คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น”^{๑๒}

ดังจะเห็นได้ว่า ชาดกมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของบุคคลที่นับถือพระพุทธศาสนา มาตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ต่อมานิยมนำเอาเรื่องราวในชาดกต่างๆ มาวาดเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นต้น โดยเฉพาะทศชาติชาดกเรื่องเวสสันดรชาดกคนไทยนิยมฟังกันมาก ส่วนวิสุทธิบัญญัติชาดกแม้จะมีผู้เรียบเรียงออกเผยแพร่ออกมาต่อสาธารณชน แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยในแง่มุมต่างๆ ทั้งๆ ที่เป็นชาดกที่สอนคนให้มีความกตัญญูทดแทนผู้มีเมตตาต่อกัน ฉะนั้น การศึกษาเรื่องราวชาดกนี้จะทำให้เราเข้าใจในเรื่องราวนี้มากยิ่งขึ้น ทำให้มองเห็นคุณค่าของหลักธรรมและอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าชาดกมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของบุคคลที่นับถือพระพุทธศาสนา มาตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ต่อมานิยมนำเอาเรื่องราวในชาดกต่างๆ มาวาดเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นต้น โดยเฉพาะทศชาติชาดกเรื่องเวสสันดรชาดกคนไทยนิยมฟังกันมาก ส่วนเนมิราชชาดกแม้จะมีผู้เรียบเรียงออกเผยแพร่ออกมาต่อสาธารณชน แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยในแง่มุมต่างๆ ทั้งๆ ที่เป็นชาดกที่สอนคนให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และรักษาพรหมจรรย์ ฉะนั้น การศึกษาเรื่องราวชาดกนี้จะทำให้เราเข้าใจในเรื่องราวนี้มากยิ่งขึ้น ทำให้มองเห็นคุณค่าของหลักธรรมและแนวทางการปฏิบัติตามหลักสัจจะที่ปรากฏในวิสุทธิบัญญัติเป็นอย่างดี

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลและการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑.๗.๑ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) โดยรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๑๒} วสิน อินทสระ, สวรรค์ นรก บาป บุญ ในพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๔. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมธีธราย, ๒๕๔๕), หน้า ๘๒.

๑.๗.๒ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) โดยรวบรวมข้อมูลที่เป็นบรรณานุกรม ฎีกา และเอกสารงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๓ วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบวัตถุประสงค์แต่ละประเด็นให้ชัดเจน

๑.๗.๔ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑.๗.๕ เสนอผลการวิจัย

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องวิธธำณัติชดชดกนี้มีประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย ดังนี้

๑.๘.๑ ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและหลักสัจจขารมีในวิธธำณัติชดชดก

๑.๘.๒ ทำให้ทราบถึงหลักธรรมที่เกี่ยวหน่นและปฏิบัติต่หลักสัจจะในวิธธำณัติชดชดก

ชดชดก

๑.๘.๓ ทำให้ทราบถึงสำคัญของหลักสัจจะกับการประกอบอาชีพในสังคม